

פנדורה

עיתון לסבי

גיליון מס' 3 | אוגוסט 2003

לא
לאימהות
בלבד!

מסיבת גן קווירית

טובת הילד בעיני החוק
הורות לסבית
ספרי ילדים קוויריים
מצוות פרו ורבו
מתכונים לאימהות וילדים

וגם: לאה גולדברג / מה נשים רוצות / גאווה עצובה בחיפה /
אבא-בת / אימא סדרתית / מור חדש על סקס / ולוח אירועים לסבי ארצי

דבר ראשון

ליל גליל

בחדש הגאווה נערך מטעם האגודה ערב הוקרה לנשים לסביות. בין "יקירות הקהילה" הייתה גם אביטל ירוס-חקק, שהיא וטל זוגתה פעלו רבות מבחינה משפטית וחברתית למען ההכרה בזכותן של נשים לסביות להקים משפחות משלהן. אביטל סיפרה, כי החברה הישראלית רואה בהולדת ילדים ערך עליון, וכנראה שזו הסיבה שאימהות לסביות התקבלו בחברה הישראלית יותר בקלות מאשר הלסביות שאינן אימהות. היא הוסיפה, כי אסור שהקבלה אותנו כלסביות תהיה בזכות היותנו אימהות, ויש להמשיך ולמחות נגד דיכוי הלסביות (וההומואים, הביסקסואליות וטראנסג'נדרים), הבוחרים שלא להיות הורים.

זוהי, בעיניי, אמירה פמיניסטית חשובה. לסבית הבוחרת להביא ילדים לעולם עושה את זה, קודם כל, ממניעים אישיים ולא אידיאולוגיים. הנימוקים האידיאולוגיים באשר למימוש זכותה של האישה להפוך לאם אינם תקפים כאשר הצורך האימהי מתעורר. ישנן נשים – ולא מעט כאלו – שהצורך הזה איננו קיים אצלן, ולא משנה אם הוא מודחק, נעלם, או מנומק אידיאולוגית. העובדה שביכולתן ללדת מבחינה ביולוגית לא מחייבת אותן לעשות את זה. חברותינו הטראנסג'נדריות הן אחת הדוגמאות המצוינות לכך שנסיונות אפשר לממש בדרכים רבות אחרות. בגיליון השלישי של "פנדורה", גיליון אוגוסט שבשיאו של החופש הגדול, בחרנו דווקא להפנות את הזרקור לא אל האימהות הלסביות – שדובר בהן רבות וגם עוד ידובר – אלא דווקא אל ילדיהן. ולא מן הכיוון האידיאולוגי, אלא דווקא מן הצד החוויתי. של הילדים, לא של האימהות. מיכל אבס שוחחה עם חמשת הילדים גיא, עידן, אוריה, רחלי ושירה, חמישה מתוך מאות ואלפי ילדים וילדות שאימהותיהם לסביות, ומגילוי הלב הרך שלהם אפשר לקבל תמונה כלשהי על מצבם בישראל בשנת 2003. ההתייחסות שלהם ל"אחר" ול"שונה" אינה מגיעה ממקום של בושה, כמו שאולי רווח בדור שלנו, אלא ממקום של גאווה.

בכל זאת, אני לא יכולה להתאפק מלומר מילה לאימהות שלהם. כאימא בעצמי אני יכולה להעיד שהנוכחות המתמדת של ילדי בחיים שלי תעמיד לעולם את הבחירות שלי באור מורכב ומעשיר הרבה יותר. עם זאת, אני לא רק אימא. אני אישה יוצרת, לסבית, בת ואחות, ועוד המון דברים. החיים שלי אינם אלא חיפוש ותהייה אחר איוון מסוים בין ההעדפות השונות שלי, מה שנקרא, סדר עדיפויות. וסדר העדיפויות שלי הוא בחירה בפני עצמה, כזו שמתאימה לי, כזו שמנסה לא להיות תלויה בתכתיבים של החברה המגבילה שבה גדלתי אני. לכן אני רוצה לומר לכל האימהות ה"שונות" – החד-הוריות, הלסביות, הטראנסג'נדריות, הגרושות, הרחוקות מילדיהן וכל ה"אחרות" – שלמרות הביקורות שאנו בוודאי סופגות על האופן שבו בחרנו לממש את האימהות שלנו, הבחירה שלנו באימהות "אחרת" ובמשפחה אלטרנטיבית הצמיחה לנו דור של ילדים פתוחים ויצירתיים, שישפיעו בעתיד גם על שאר תחומי החיים בחברה הישראלית. אז בואו נקשיב למה שיש להם להגיד. בטבעיות ובגאווה.

מכתבים למערכת

מכתב למערכת, בתגובה למדור "אוכל" של איילת לטוביץ', מגיליון מס' 2, יוני 2003

ברשימתה מתנסחת איילת לטוביץ' באופנים שמזכירים לי את התבטאויות הימין הקיצוני כלפי השמאל. אלא שהפעם אין מדובר ב"שמאלנים יפי נפש", אלא ב"צמחונים יפי נפש". בעיניי זוהי מניפולציה לשונית תוקפנית, שנועדה ללגלג ולעשות פעולת היפוך משמעות, דהיינו, השמאלני אינו באמת יפה נפש, אלא דביל ומטומטם (במקרה הטוב). וכעת גם הצמחוני.

אם אמנם הנני "יפת נפש", ישפטו האחרים. אולם, אני יכולה להעיד שבכך שאינני נוטלת חלק בתעשייה העולמית הענקית שמענה בעלי חיים באופן שיטתי ורוצחת אותם באכזריות, הנפש שלי קצת יותר נקייה.

ובכלל, חשבתי לתומי שמימוש תאוות דם והרג שייך למין הגברי.

שז

תגובתה של איילת לטוביץ':

שז יקרה, אם את גאה בצמחונות שלך, המדור הספציפי הזה לא נועד לך, זה ממש בסדר. אני מעריכה את דעותיך ואת דרכך. מעריכה מאוד אפילו. אני אחרת ממך, ויש עוד רבות כמות רבות כמוני ומקום לכולנו יש כאן בשפע. מצטערת אם איזשהו ניסוח שלי נשמע לך מתנשא או מיליטנטי, זו ממש לא הייתה הכוונה.

נהדר אבל יקר

'פנדורה' עיתון נהדר, אבל למה צריך, בזמנים כל כך קשים, להדפיס עיתון על נייר כל כך יקר?

ש.ד. וקוראות נוספות

תגובת המערכת

'פנדורה' מופק בתקציב מוגבל ביותר. הנייר שנבחר מאפשר להגיש לקוראות עיתון איכותי בשחור-לבן (ההדפסה בצבע מאד מייקרת את ההפקה). כדי להמשיך את המשך ההוצאה לאור של העיתון, צריך שייצטרפו עוד ועוד מנויות ותרומות נוספות.

בשער: מתוך מסיבת הגן הקווירית. צילום: מיכל אבס

עיתון פנדורה - מגזין לסבי דו-חודשי
גיליון מס' 3, אוגוסט 2003

המו"ל: קל"ף - קהילה לסבית פמיניסטית
CLAF - Community of Feminist Lesbians
P.O. BOX 22997 Tel Aviv, 61228 Israel
Tel: +972-3-7398816 Fax: +972-3-7399077

כלא

مجموعة المثليات النسوية

עורכת: ליל גליל

מעצבת גרפית: יעל בן ארי

חברות מערכת: נילי יקיר, עינב זילבר, דנה ג.
פלג, עדן, מיכל אבס, אור מרוני-פנר, ניצן כוכבא
מודעות: איילת שחר 053-542695

כתובת המערכת: בית קל"ף, שד' יד לבנים 22,
מקלט ציבורי 842 ת"א, טלפון: 03-7398816

אי"ל: claf@gay.org.il

לתגובות, הערות והארות:

ת.ד. 22997 ת"א 61228,

או באימייל: pandora2003@walla.co.il

עיתון פנדורה - מגזין לסבי דו-חודשי

הגיליון הבא ייצא ב-1 באוקטובר 2003

לוח האירועים הארצי הבא ייצא ב-1 בספטמבר
2003. לפרסום אירועים: 03-5669744
(להשאיר הודעה). לפרסום מודעות,
טל: 053-542695

מנוי ל"פנדורה" וקבלת העיתון בדואר
במעטפה דיסקרטית, נא לפנות לקל"ף,
טל: 03-7398816 ת.ד. 22997 ת"א 61228,
או באימייל: claf@gay.org.il

ארגונים תורמים: US/Israel Women To Women;
ברברה דובקין - Barbara Dobkin;

קרן הדסה - ניו-יורק, The Hadassah Foundation;
הקרן החדשה לישראל - The New Israel Fund;
עיריית ת"א יפו

הפקת העיתון והוצאתו לאור מתאפשרת
הודות לתרומה מיוחדת

'טובת הילד'

העיקרון המשפטי 'טובת הילד' נועל במקרים בהם השמירה על זכויות הילד עומדת בניגוד לזכויות ההורים ועצמאות המשפחה. לדברי השופט רוטלווי, "חובתו של בית המשפט היא לעצב נורמות חברתיות אל מול חוסר הסובלנות הקיים בחברה"

של שניים לעומת אחת. בפסק הדין כתב אחד השופטים: "מה שחסר לילדים הללו, אם אמנם חסר, הוא אב, אך בוודאי שלא אם נוספת". והוסיף על כך השופט השני שהתנגד לאימוץ, כי "מעמד של הומוסקסואלים ולסביות שנוי במחלוקת לא רק בארצנו, אלא בעולם כולו, והתמורות החברתיות החדשניות בנושא זה טרם הגיעו עדינו, ואין ספק שהם, אם בכלל, עניין למחוקק לענות בו".

שופט המיעוט, סבינה רוטלווי, התייחסה לנסיבות המקרה וקבעה, כי "לילדים יש בית חם ואוהב, מסגרת בטוחה ואיתנה שבה הם חיים מאז היוולדם". על כן, טענה רוטלווי, יש לאשר את המסגרת המשפחתית הזו ולאפשר את האימוץ. עוד הוסיפה, כי "המערערות אינן צריכות את אישורו של בית המשפט כדי להמשיך ולנהל את התא המשפחתי (שבו אין דמות אב). התזה, לפיה טובתם של הקטינים לגדול במשפחה הטרוסקסואלית בה אם ואב עוד תעבור תהפוכות רבות. זאת נוכח התמורות שחלו וחלות בחברה ביחס להרכבו של התא המשפחתי בו גדלים קטינים, לפיהן אין לדבר עוד על מודל אחד ויחיד של משפחה, היינו זוג הורים, אב ואם, הנשואים כדין. לא ניתן להתעלם עוד ממודלים אלטרנטיביים של משפחות, וחובתו של בית המשפט היא לעצב נורמות חברתיות אל מול חוסר הסובלנות הקיים בחברה".

Einav_zilber@yahoo.com

הילדים הם האוכלוסיה המנוצלת ביותר בחברה שלנו. במשך מאות שנים ילדים סבלו מאפליה, ממש כמו נשים, וילדות סבלו עוד יותר מילדים. הם נחשבו כרכוש וקניין של הוריהם, בעוד להיות הורים נחשב כזכות עליונה. התא המשפחתי עמד כיחידה פרטית ועצמאית, מחוץ לתחום התערבותה של המדינה. כמובן שבשל כך נעלמו מעיני החוק מקרים מזעזעים של ניצול מיני, התעללות והזנחה, וגם אם ידעו עליהם, לא תמיד אפשר היה לטפל.

כיום המצב שונה לכאורה, כאשר טובתו של הילד עלולה להיפגע בתוך התא המשפחתי, החוק והמשפט מתערבים. העיקרון של טובת הילד מבטא את התפיסה, לפיה ילד הוא בן אדם נפרד מהוריו, בעל זכויות ורצונות משלו, וכי ישנם מקרים שבהם השמירה על זכויות הילד מחייבת פגיעה בזכויות ההורים ובעצמאות המשפחה מול המדינה. מתוקף העיקרון הזה מתקבלות החלטות גורליות עבור הילד ומשפחתו, בין השאר, בנושאי משמורת ילדים במשפט גירושין, הוצאת ילדים מהבית במקרי התעללות, ועוד.

מודלים אלטרנטיביים של משפחות

המונח 'טובת הילד' הוא מושג רחב, בעל משמעויות שונות, שפרשנותו תלויה במקרים השונים, בילד שבו מדובר, ואולי בעיקר בהשקפת עולמו של השופט ובתרבות הנהוגה באותה מדינה. לעתים נעשה שימוש בעיקרון הליברלי הזה, על

גאווה עצובה בחיפה

מאת: טלי ליסק

המשאית והמכוניות מתארגנות למצעד הגאווה הראשון בחיפה. אני רואה אותם ובוכה ללא הרף, מנסה לחייך למראה הצבעים. על היום שבו אבדה לי שמחת הגאווה הפרטית שלי

צילום: גיל חוכחוויר, הפרויקט החיפאי

הגאווה בחיפה עלה בשיחה בינך לבין החברות שלך? בגלל זה את חושבת שאת יכולה להטיח בי את המשפט הפולני של כל הזמנים? "תגידי מה שתגידי, אבל מאז הסיפור הזה אני לא עוצמת עין בלילה". קולה של אימא שלי שקט ועיניה כבר מלאות דמעות. מלכת הדרמה, אימא שלי.

"חייך אינך חיי?" אני קוראת, "רק אני זה החיים שלך? ומה לגבי זה שאני מאושרת ככה?" "ולי לא מגיע להיות מאושרת?" אימא שלי כבר בוכה.

"אין זה קשור בכלל?" אני צועקת בתסכול, "רק אחת מאתנו יכולה להיות מאושרת?" אימא שלי לא עונה.

"בסדר, אימא, הכדור אצלך. תגידי לי מה את רוצה שאעשה". הטון שלי שטוח וחסר חיים. "את רוצה שאני אפרד מנועם?" השאלה שלי נשאלת בקול רועד. שתגידי לא, בבקשה, שתגידי שהיא לא רוצה, שתגידי שהיא רואה עד כמה אני מאושרת

"אני מקווה שאת לא מתכוונת ללכת למצעד הזה". המשפט של אימא שלי עוצר את המזלג עם הפיתית בדרך לפה שלי. תחושה ברורה שארוחת הצהריים שלי הסתיימה, מחלחלת בגופי. "למה?" אני שואלת, בתקווה שהקול שלי נשמע יציב דיו.

"סתם ככה, ממש בלי סיבה". הטון המובס והמריר של אימא שלי גורם לי צמרמורת.

"אני שואלת ברצינות, יש איזו סיבה מהותית שבגללה את רוצה שלא אלך?", אני מנסה להבין, מנסה לקבל את העובדה שזה עדיין קשה לה. הבחירה שלי. הנושא הזה. הוויתור על החלום. "סתם, ממש אין סיבה, חוץ מזה שהסיפור הזה שלך מקצר לי את החיים".

'הסיפור הזה'. עכשיו הפכתי לסיפור, ואני מקצרת לה את החיים. עכשיו אני כבר לא כואבת ואכולת רגשות אשם. עכשיו אני כועסת. "ברור לך, שגם אם אני עונה לתכתיבים שלכם ולא מספרת לאף אחד על חיי האישיים, החיים שלי נמשכים?", אני עונה לה בזעם עצור. "מה קרה, הנושא של מצעד

מלי כספי

חיים שכאלה

בשבוע הבא קובי, בעלה של רחלי חברתי, מארגן לה מסיבת הפתעה, "חיים שכאלה". רחלי ואני מכירות כבר 27 שנה. רחלי בת ארבעים ויש לה שלושה ילדים. אני בת שלושים ותשע, לסבית ובלי ילדים.

כשרחלי פגשה את קובי, בדיוק נפרדתי מיוסי. הייתי אז בת 26 וכל מה שידעתי אז זה שלא אתחתן צעירה. ילדים, אמרתי לעצמי, אפשר גם אחרי גיל 30.

בגיל 30, רחלי עברה לעבוד במשרה חלקית כדי שתוכל להיות בצעירים בבית, עם הילדים. באותה שנה קיבלתי חופשה בתשלום להשלים את לימודי באוניברסיטה.

בגיל 32 גיליתי את המינויות הלסביות ואת התשוקה שכלל לא ידעתי שישנן בי. התאהבתי ושום דבר לא נשאר כשהיה.

כשרחלי ילדה את בנה השלישי, בגיל 36, התחלתי לחשוב ברצינות על האמהות שלי. בדמינוי ראיתי עצמי חוזרת בערב הביתה לאחר יום עבודה, מנשקת את הילדים החמודים ומלטפת את שרית, זוגתי. מודל אחר לא היה אז בא בחשבון, אבל מהר מאוד התברר שהמודל הזה לא אפשרי: "לא אימא ואפילו לא דודה", הודיעה לי שרית נחרצות. לזמן מה היינו משפחה גאה אלטרנטיבית: שתי נשים, חתולה וכלבה.

בגיל 37 הלכתי לשמוע את ד"ר יעבץ: "רק 13 אחוז מהנשים בגיל הזה מצליחות להיקלט תוך שנה של ניסיונות! אל תחשבי על הילד הראשון, חשבי על השני, וקדימה! קדימה!". החלטתי להתחיל, אבל עוד לפני הזריקה הראשונה הפסקתי.

בגיל 38 אמרה לי רחלי: "אם זה לא בוער בך, אם את לא מוכנה לוותר על הכל בשביל ילד, אז כנראה שזה לא מתאים לך". היא הציעה לי קבלה ואישור, אך לא כך פירשתי את דבריה. ראיתי בהם אמירה על הלסביות שלי, שאינה מתאימה לאמהות, ועל האהבה שלי, שהעקרות טבועה בה. כעסתי על כך שהיא מוותרת על הקירבה שעשויה להיות בינינו אם נהיה שתינו אימהות.

פחדתי לומר שאני לסבית ללא ילדים, או סתם להגיד שאין לי ילדים, ובדמינוי ראיתי לפני שנים של עריריות. הרגשתי שאני רוצה, אבל לא יכולה.

חלפה שנה. היום אני מודה שעכשיו לא מתאים לי לנסות ולהיכנס להיריון. אני לא מוכנה לזריקות הורמונליים, אני בקושי מסתדרת עם הגוף שלי גם ככה. אני יודעת שהזמן חולף, אני פוחדת לאבד את מה שלא יהיה עוד אפשרי בעתיד, אבל אני גם יודעת שדברים לא היו יכולים לקרות אחרת. אני רוצה משפחה ורוצה ילדים, אבל אני לא יודעת כיצד ומתי זה יגיע. אני רק יודעת שאלו החיים שלי, והם כאלה.

malicaspi@yahoo.com

רקפת בר קמה

האישי הוא הפוליטי

בואו נסתכל למציאות בעיניים ונקרא לילדה בשמה: רוב הלסביות לא מספקות לעולם שום אלטרנטיבה. כנראה שרובנו מאמינות כי עצם היותנו לסביות זו אמירה רדיקלית מספיק, אחרת איך אפשר להסביר את העובדה שכל כך הרבה לסביות מתעקשות להעתיק, שוב ושוב, את המודל הכי סטרייטי והכי בורגני של זוגיות וילדים? אם נדמה שפגשת את אשת חלומותיך, התחנה הבאה – אחרי חברת ההובלות – היא בנק הזרע, ואחר כך לא נותר אלא לנוח על זרי הדפנה בזרועות בת הזוג ההרה...

נדמה שבתוך תוכנו שאיפותינו הכמוסות לא שונות משל "ההם": למצוא אהבה שכמובן תימשך לנצח, לגור ביחד ולגדל ילדים משותפים. רצוי כמובן במושב עם דשא וכמה חתולים. אני מסתכלת סביבי ולא רואה הרבה דוגמאות לאורח חיים אלטרנטיבי. דיבורים, נאומים, הצהרות ורבי שיח – כן, אבל לא הרבה (ולא מספיק!) עשייה פוליטית, ושם יישום בחיים האישיים. הרי אורח החיים של מישהי אמור לשקף את השקפת עולמה.

וכך, למרות שאנחנו לסביות מודרניות וקוליות, מסתבר שאנחנו לא עושות ילדים כי אכפת לנו מהעולם סביבנו או מתוך מחויבות אישית לחברה. הסיבות שמביאות אותנו להיסחף עם העדר לעבר ה"בייבי בום" הלסבי הגדול ביותר בעולם (לא תאמינו, אבל בארצות הברית זה אחרת) – לא שונות מסיבותיהן של אחיותינו הסטרייטיות.

מסתבר כי מתחת לתיאוריות קוויריות וזעמות מסתתרות כמיהות ופנטזיות בורגניות למהדרין. ולא יעזור לנו גם אם נקרא לבנות שלנו יודית או קורין. רובנו פשוט הפנימו את המאווה הכפייית לשכפל את עצמנו ולראות את בבואת עצמנו – מתוקה וטהורה פי כמה ממה שאנחנו וזכרות את עצמנו אי פעם – מתרוצצת בבית סתרת אוניס ותליה בנו לחלוטין. אין אושר גדול מזה – תשאלו כל אם בישראל, לסבית או סטרייטית.

ההשקפה שפסגת המימוש העצמי עבור אישה היא בהשמת הרוחם שלה, היא מעציבה מפני שהיא מצביעה על תפיסה עצמית מוגבלת, מצמצמת ודכאנית. גלוריה סטיינס, הפמיניסטית הדגולה, אומרת כי דיכוי חברתי ותרבותי של קבוצה יתאפשר על ידי התקוממות אישית ביותר נגדו, ומחזקת את המשפט המשושף אך הרלוונטי: האישי הוא הפוליטי.

ברור שהרצון בילדים הוא לגיטימי, ובפרפרזה על וולטר, אני מוכנה אולי לא להיהרג אבל בטוח להיאבק על זכותן של לסביות להפוך לאימהות, למרות שלי אישית אין שמץ עניין להצטרף לכת הזאת. וברור גם שתא משפחתי שמאכלסות אותו שתי נשים במקום המודל הידוע – יש בו אלטרנטיבה מסוימת. אני לא שוללת אותו כמובן, רק מחפשת מודלים נוספים, רק רוצה שהמסלול יהיה קצת פחות אוטומטי. ושלא תבינו אותי לא נכון, אין לי שומדבר נגד לעשות ילדים – כמה מחברותי הטובות ביותר וגו'. אני רק מחפשת מודלים נוספים. שונים. אחרים. פותחי עיניים וראש. יצירתיים. לא בשביל כולן כמובן, כי לא כל אחת זה מתאים, אבל רבאק – קצת גיוון! קצת יציאה מהשבלונה, קצת מעוף, קצת משהו סוטה באמת.

משפחה גאה
ליווי ותמיכה בתהליך
הקמת המשפחה

המשפחה ההומו-לסבית

הרצאה מאת עו"ד עירא הדר

יום רביעי 27.8

20:30-23:00

סקירת תקדימים ומאבקים משפטיים בנושא הזוגיות, ההורות והאימוץ ההומו-לסבי.

דרכים לעיגון זכויות במסגרת המשפחה: הסכמים לחיים משותפים, אפוסטרופסות, יפוי כוח הדדים וצוואות. דגשים בעריכת הסכם לחיים משותפים בין בנות/בני זוג מאותו מין.

בתום ההרצאה יערך דיון בין המשתתפים למרצה.

עו"ד עירא הדר: מומחית לזכויות הומואים ולסביות. שותפה לעתירות ולתקדימים למען הקהילה. עורכת הסכמים לבנות/בני זוג ומשמשת (בהתנדבות) כיועצת המשפטית של קלף.

משפחה גאה
ליווי ותמיכה בתהליך
הקמת המשפחה

משפחה גאה (ע"ר)
הרמן כהן א/א 12
ת"א 64385
טלפון 03-5271282

family@zahav.net.il

ולדבריהם של חוקרים אחרים, ויש בו גם מפות וטבלאות, כראוי לספר מדעי. זוהי עבודת מחקר שקדנית ויסודית, וגם בגרסה העברית ניכרים מקצועיותם והידע הרב תחומי של המתרגמת (תמר אורן), עורכת התרגום והעורכת הלשונית (אירית גיל-עד), העורך המדעי (יצחק קומס) והעורכת הראשית (טל שחר). צריך לקרוא את הספר הזה בעיון, ומומלץ להשתמש בסימניה שנייה, כדי לקרוא את ההערות שבסוף הספר. אל תיחפזו: זהו ספר שדורש עיכול איטי, אבל שווה את הכול. ספרים אחרים שהתיימרו לעשות זאת, כמו התנ"ך, המניפסט הקומוניסטי, וכן הלאה, הביאו עלינו את אותו אדון, אך בשינוי חרוון. הספר הזה הוא עלינו, הוא שלנו, ויש בו פוטנציאל לשינוי אמיתי.

עדיית שמר, "אז מה את באמת רוצה". הוצאת "כתר", 2003
ריאן אייזלר, "הגביע והלהב: ההיסטוריה שלנו, העתיד".
הוצאת "גל", 2002

מה אנחנו באמת רוצות

חוץ מלהתרגש מספרי הילדים הכי קווירים שיש, אהבה דנה פלג את ספרה של עדיית שמר, שבדקת מה באמת רוצה אישה; וגם ממליצה על הסקירה ההיא-סטורית של ריאן אייזלר בספרה המהפכני, שמסביר איך יצילו הנשים את העולם

ספרי הילדים שקראתי לצורך הגיליון הנוכחי העלו בי דמעות. לבי נכמר לקריאת "סיפורו של משולש ורוד" מאת אסתי שקד ובאיריה, ו"אין ציפור כזאת, קורציפה" של אילן שיינפלד, עם האיורים שובי הלב של הילה חבקין. בעולם הצורות יש רק זוגות של מרובעים ועיגולים, וכשנולד המשולש שלו הוורוד למשפחה סטנדרטית ביותר, ההורים שלו קונים לו חליפה מרובעת, שלוחצת עליו ולא מתאימה. אבל גורלו שפר עליו מזה של קורציפה, הציפור שאף אחד לא מכיר בקיומה, עד הסוף הטוב, שבו מגיעה קורציפה שנייה ושתייה "נותרת יחדיו על אותו ענף עד עצם היום הזה". מעניין שהקורציפות לא מקימות קן ואין להן גוזלים, בעוד שני המשולשים (ורוד וכחול) יוצרים ביחד "עיגול כתום עם ירוק בפדחת / מרובע סגול עם שיער זורח / טרפז עם פסים ומשולש ורוד קירח".

מעניינת גם העובדה, ששני הספרים האחרים שמצאתי, העוסקים בילדים של ממש, הם אופטימיים כבר מתחילתם. "נמרוד גם וגם" של תמיר להב ואיציק יושע, (באירור של תמיר להב), ו"כל אחד והמשפחה שלו" מאת יהודה אטלס ויעל משאלי (עם האיורים התוססים של רינת הופר) – שניהם עוסקים במשפחות אלטרנטיביות. ב"נמרוד גם וגם" מוצג סוג אחד של משפחה כזאת, שבה גר הילד בשני בתים, של אבא ושל אימא. יש לו שניים מכל דבר, וחבר בגן שאפילו

מקנא בו. "נמרוד" אינו פונה באופן ספציפי לילדים שהם בנים להומואים ולסביות, ולי באופן אישי חסר התיאור של האימא שגרה עם החברה שלה. אבל בהתחשב בעובדה שהספר יצא לפני כעשור וניסה לפנות לקהל רחב ככל האפשר, העניין די מובן.

במקרה של "כל אחד והמשפחה שלו" נדמה שהמשפחה השונה היא זו של המספר, גלעד, שנולד לאבא ואימא שגרים ביחד. התרגשתי לקרוא את הסיפור של הדר, שחיה עם "אימא רופאה ואימא מורה / קצת משונה, אבל כיף נורא...", ואת הסיפור של דניאל שיש לו שני אבאים, אימא אחת, ושני בתים, ואת הסיפור של עומר, "שאביו ערבי ואמו יהודיה / יש לו גם דודים בבקא אל גרביה / ובבית הוא הולך לפעמים בגלביה". בסוף הספר מסכם גלעד, כי "לכל אחד חסר משהו, אבל לכל אחד גם יש / משהו שהוא רק שלו, מסקרן ומרגש / ככה טוב בעיניי וככה לגמרי בסדר / כי אנחנו הרי בני אדם ולא סתם עדר / הדברים שבהם אנחנו מיוחדים ושונים / הם שעושים את חיינו ליותר מעניינים". וזה בעצם כל מה שרציתי להגיד בטור הזה, ובכלל.

אסתי שקד, "סיפורו של משולש ורוד". הוצאת "דני ספרים", 2001
אילן שיינפלד, "אין ציפור כזאת, קורציפה". הוצאת "שופרא", 1999
תמיר להב ואיציק יושע, "נמרוד גם וגם". הוצאת "עם עובד", 1993
יהודה אטלס ויעל משאלי, "כל אחד והמשפחה שלו". הוצאת "קוראים", 2000

"אז מה את באמת רוצה" הוא שם ספרה של עדיית שמר שיצא לאחרונה בהוצאת "כתר". לא כל יום יוצא כאן ספר לסבי, וזאת כבר סיבה לרוץ לחנויות. אבל יותר מכך שזהו ספר לסבי, זהו ספר על אימהות, ויותר מכך שזהו ספר על לסביות ואימהות, זהו ספר שמתאר עולם של נשים, שחי, מתהווה, ופורץ החוצה, אל מעבר לעולם הגברי שמסביב. ההתרנות הזו מצויה כבר בשם הספר. זהו המשפט שמטיח אריק, בעלה של רובי, המספרת, כלפיה, כל אימת שהיא מתרחקת ממנו, בכל שלב שבו היא בונה עולם עצמאי, נפרד. "מה את באמת רוצה" מתכתב גם עם המאמר המפורסם של פרויד "מה רוצה האישה?", שלא הצליח לספק תשובה מספקת. זהו המסע האמיץ והיפהפה עד מאוד של רובי, שחייתה כפי שציפו ממנה כולם, עד שנולדה בתה, עד שפגשה את ליאורה, דייקית ירושלמית, שמנה, שמאלנית, חסרת טקט, דיכאונית, לא אימא – כל מה שאישה לא אמורה להיות, כל מה שרובי לא. הקשר ביניהן מוביל את רובי למה שהיא רוצה באמת.

לא במקרה הן נפגשות בהפגנה שבה נרצח רבין, הפגנה שקראה "כן לשלום, לא לאלים", ומערכת היחסים שלהן מתפתחת במשמרות של "נשים בשחור". לא במקרה יולדת מערכת היחסים שבין רובי לליאורה עולם שלם, שבו נשים מאושרות יותר, וגם הגברים והילדים. ולא במקרה יש שם סצינת לידה מופלאה, שכמותה עוד לא קראתי בספרות. לא במקרה הסצינה הזאת היא של אם שיולדת בת.

לא במקרה, כי מערכת הקשרים התת קרקעית שהולכת ונטווית בין הנשים בספרה של עדיית שמר, היא בדיק מסוג מערכות היחסים שבהן עוסק הספר הבא: "הגביע והלהב: ההיסטוריה שלנו, העתיד", מאת ריאן אייזלר. בארה"ב הוא יצא כבר בשנת 1987 וסגר מאז לפחות 25 מהדורות. קשה לי למצוא מילה שתתאר את הספר הזה במדויק: גדול? מהפכני? אולי פשוט ספר היא-סטוריה. Herstory באנגלית. ד"ר ריאן אייזלר, חוקרת רב תחומית, ניצולת שואה, כתבה ספר שמתאר את ההיסטוריה בצורה שונה. היא חוקרת את פסלי הדמויות הפרה-היסטוריות השופעות שהחוקרים הגברים ראו בהן דמויות פורנוגרפיות, ומתארת דרכן את כוחן של תרבויות האלה הקדומות. היא מספרת על חברה נאוליתית ופרה-היסטורית אחרת מזו שלמדנו עליה, חברות שסגדו לאלה הגדולה, שהיה בהן שוויון אמיתי וחופש. החברות האלה – בכרתים, במזרח אירופה, באסיה הקטנה, בארץ ישראל – שנשים עמדו במרכזן, אך לא שלטו בהן, נהרסו בידי שבטים נודדים, שסגדו לאלים המוות והמלחמה. אולם שבטים אלה הביאו לעולם את רעיון העבדות והפכו את הנשים לרכוש ולשפחות מין ועבודה.

כך מסבירה אייזלר את התנ"ך, את הנצרות, ואת התקופות המודרניות יותר וטובעת שני ביטויים חשובים: האחד הוא "גילאניה", שמקורה במילים היווניות "גינה" (אישה, כמו במילה גניקולוגיה, רפואת נשים), המתייחס לתרבות המבוססת על שיתוף ושוויון, והשני הוא אנדרוקרטיה, שמשמעו "שלטון גברים" (קרטיה, כמו בדמוקרטיה, שלטון העם), שמתייחס לתרבות של שליטה וכוח מדכא. בשני המונחים הללו טמון הסוד, המפתח לעתיד, שאותו מציעה אייזלר: רק בחברה שבה לנשים יש תפקיד מרכזי ושיש בה שוויון בין המינים, תוכל להתפתח תרבות שיתופית. חברות שבהן שולטים גברים הן משעבדות ומדכאות.

לכל מי שנוטה לזלזל בתמונת העולם הזאת, אומר שהספר מלא בהערות שוליים, בהתייחסויות למקורות ארכיאולוגיים, ספרותיים, תיאולוגיים, ומדכאות.

לכל מי שנוטה לזלזל בתמונת העולם הזאת, אומר שהספר מלא בהערות שוליים, בהתייחסויות למקורות ארכיאולוגיים, ספרותיים, תיאולוגיים, ומדכאות.

אדיס
דאנא

עיר: ירושלים

פעם בחשש לעברנו. עכשיו אני מוכנה לשותף אותן ואתכן במה שעלה בשיחה המרתקת הזו. כולכן מוזמנות להצטרף ל"מסיבת הגן הקווירי" שלנו.

ילד ביצה מקושקשת

מישהו מכס רוצה לספר על המשפחה המיוחדת שלו?

אוריה: "זה לא כזה מיוחד, זה בכלל לא כזה מיוחד"
עידן: "אימא שלי נפרדה מאבא שלי והם מתחלקים בי"
שחר: "גם אבא שלי נפרד מאימא שלי"
גיא: "זה שיש שתי אימהות זה מיוחד?"
מה אתם אומרים, זה מיוחד שיש שתי אימהות בלי אבא?

שחר: "שתי בנות שמתחתנות?"
עידן: "פעם הייתי בחתונה של שתי בנות"
גיא: "האימהות שלי לא נשואות, אבל הן חיות ביחד ומגדלות אותי"
אוריה: "גם לי יש שתי אימהות"
אוריה, לך יש שתי אימהות?
אוריה: "לא כל כך"
עידן: "זו בת זוג של אימא שלך, הן לא גרות ביחד"
אוריה: "אבל היא באה הרבה..."
אני חיה עם בת זוג ואין לנו ילדים, אבל אולי פעם יהיו לנו.

גיא: "מתרומת זרע?"
עידן: "מבנק הזרע?"
כנראה. אתם יודעים איך עושים ילדים מתרומת זרע?

שחר: "כשהביצה והזרע נפגשים."
ומה אם אימא שלכם והחברה שלה ירצו עוד ילד ויילכו לבנק הזרע לקבל תרומה?
עידן: "אני אשמח"
גיא: "אני לא רוצה, כי אם יש אח אז צריך לוותר לו, וככה אני מקבל יותר. אולי רק אח אחד"
אוריה: "אימא שלי לא רוצה עוד ילד, אבא שלי רוצה, אבל אין לו בת זוג. הוא מחפש"
עידן: "הוא יכול ללדת בלי בת זוג"
אוריה: "לא יודע, הוא מחפש. אני מאמין שבעוד שנה, שנתיים, יהיה לי עוד אח"
עידן: "אבא שלי התחתן מחדש ויש לי אחות בת שנה וקצת, חצי אחות"
ואם יש שתי אימהות - יש ביצית וביצית. אז מה עושים?

אוריה: "אפשר לעשות ילד ביצה מקושקשת"
גיא: "אני נולדתי מתרומת זרע, שגבר נתן את הזרע שלו"

ואיך הוא הגיע לאימא שלך?
גיא: "לא יודע, בבית חולים"
מישהו יודע?
כולם: "לא".

מזריקים לאימא זרע והוא פוגש את הביצית שלה, ואז גדל תינוק.

אוריה (מעקם את הפרצוף ונראה מבוהל): "אני לא אוהב זריקות"
שחר: "קודם מתחתנים"
מי מתחתן?
כליל (עוצר לרגע מריצתו וקורא בקול): "אימא ואבא!"

עכשיו יש לך אבא שהפך לבת, נכון?
כליל: "אחרי שהוא התחתן הוא הפך לבת"
איך הרגשתם, אתה ואחותך, שפתאום יש לכם אבא שהוא בת?

כליל: "הוא אמר לנו"
שחר: "קצת לא טוב, כי כל הזמן התבלבלנו בין 'אבא' ל'אימא'"
עידן, גיא, אוריה ושרה, מה הייתם מרגישים אם אימא שלכם או אבא שלכם היה משנה את המין שלו?

עידן: "הייתי מרגישה נורא"
גיא: "לא כל כך טוב, כי אני רגיל למה שהן עכשיו"
עידן (לגיא): "זה היה נראה כאילו אתם משפחה רגילה..."

גיא: "כן, אבל לא הייתי רוצה בזה"
אוריה: "אני אוהב את אבא שלי כמו שהוא, אבל אם הוא היה משנה את המין שלו זה עדיין היה בסדר, כי הוא עדיין אבא שלי עם אותם רגשות ועם אותו ההומור"
שחר וכליל, איך אתם קוראים לה, "אבא" או "אימא"?

שחר: "אנחנו קוראים לה תמיד אבא"
אוריה: "אפשר לקרוא לה 'איבא' (כולם צוחקים).
עידן: "זה באמת מוזר שיש לה שם של אישה והיא נראית כמו אישה, אבל הם קוראים לה 'אבא'".
אתם מכירים עוד ילדים שיש להם שתי

ילדים

אימהות, או אבא שהפך לבת?

אוריה: "דנה אינטרנשיונל"
עידן: "אני מכירה ילדה שאימא שלה התחתנה עם אישה אחרת שגם לה יש ילד"
גיא: "אני מכיר הרבה ילדים כאלה. אני מכיר את הילדים של טל ואביטל, ויש לי חבר שהוא כמו אח שלי, שגם לו יש שתי אימהות ונורא כיף לנו ביחד"

יותר כיף לשחק עם מישהו שיש לו שתי אימהות, או עם ילדים שיש להם אבא ואימא?

גיא: "זה אותו הדבר"
יש דברים שרק הם מבינים?
גיא: "זה תלוי על איזה נושא מדברים. אם מדברים על הומואים ולסביות, אז יותר קל."

איפה כל דבר יהיה

שחר: "לנו יש חמישה בתים, של הסבים שלנו ושל אימא שלנו ושל אבא שלנו, שהיא נפרדה ויש לה עכשיו בית אחר"
עידן: "גם לי יש שני בתים"
אוריה: "וגם לי יש שני בתים"

אה, אז לכולם יש כאן שני בתים חוץ מאשר לגיא. איך זה לגדול בשני בתים?

אוריה: "היתרון בשני בתים הוא שאם אחד מתפוצץ, אז אפשר לגור בשני. החיסרון הוא שאם אתה רוצה איזה משהו, אתה מגלה שהוא בבית השני. החלק הכי מעצבן זה להחליט איפה כל דבר יהיה"

עידן: "אם יש יום הולדת, אז שני ההורים בדרך כלל קונים גם מתנה משותפת וגם לחוד. וככה מקבלים איזה שלוש מתנות"

ואם לאימא יש חברה אז גם היא גם נותנת מתנה?

עידן: "כן, כמו אחות של אימא"
אוריה: "ביום ההולדת שלי ושל אחותי חברה של אימא שלי נתנה לנו מתנות. היא קנתה לי מן סביבון שמסתובב על חוט, כזה משוכלל" (מדגים את השכלול).

מה אתם חושבים שעדיף, שתי אימהות או שני אבות?

אוריה: "אני לא יודע מה לומר"
עידן: "אני לא מעדיפה אף אחד מהם, אני מעדיפה את אימא ואבא שלי, כמו שיש לי"
גיא: "כל אחד שיש לו שתי אימהות או שני אבות יגיד שזה עדיף, כי הוא רגיל לזה"
אוריה: "נכון. אני לא יודע איך זה שתי אימהות, וגיא לא יודע איך זה אימא ואבא"

בגן או בבית הספר יודעים שיש לכם משפחה מיוחדת?

עידן: "כל מי שבקשר אתי – יודע, וזה לא כל כך מבייש אותי"

אוריה: "בינתיים לא יודעים ואני לא חייב לדבר על זה, אבל אם ישאלו אותי, אני אענה"

ואיך המורה מתייחסת לזה?

אוריה: "אני גם לחונך שלי לא סיפרתי, והוא לא

כעסתי עליה כי היא תפסה את כל המקום בבית ואימא שלי כל הזמן הייתה עסוקה איתה"
גיא: "אני בדרך כלל שומע על ילדים שיש להם שתי אימהות, אני לא שומע על ילדים עם שני אבות"
אוריה: "זה בטח הרבה פחות קורה."

רוצים חידון?

אוריה: "למה שלא תעשי לנו חידון? רוצים חידון?"
מי יודע מה זה דגל הגאווה? איזה צבעים יש בו?

שירה: "אדום, כתום, צהוב, ירוק, כחול וסגול"
יפה! ואתם יודעים מה אומרים הצבעים האלה?

עידן: "שהלסביות גאות בעצמן ולא מוכנות שילעגו להן"

הייתם במצעד הגאווה?

שירה: "אני הייתי!"
גיא: "אני הולך כל שנה"
עידן: "אני לא הייתי, אבל שמעתי עליו"
איך היה במצעד הגאווה, מה עשיתם?

אוריה: "יכול להיות שלא תהיה לי משפחה, יכול להיות שתהיה לי משפחה גדולה, אולי קטנה, אולי גדולה, אני עוד לא יודע"
שירה: "אני לא יודעת..."
שחר: "אני לא אתחתן עם אף אחד"
אוריה: "ככה הם אומרים כשהם בגיל צעיר..."
כאשר לי ולחברה שלי יהיה ילד, מה לומר לו ומתי?

גיא: "אפשר לספר לו כשהוא יידע לדבר, אבל אם את חכמה, אז הוא כבר יבין לבד"
אוריה: "כשהוא יתחיל להבין מילים"
עידן: "ההורים שלי סיפרו לי שהם נפרדים כשהייתי בת שנתיים. אני זוכרת שבכלל לא התלהבתי, רק המשכתי לשחק ולא הגבתי"
מה אתם רוצים לספר לילדים אחרים שיקראו על השיחה הזו אתכם?

גיא: "שזה טבעי, שזה לא משהו מיוחד שתי אימהות או שני אבות, זה רק יוצא דופן, זה לא שונה בהרבה, זה גם לא כל כך דומה"
עידן: "אנחנו בסך הכל ילדים רגילים, אין שום הבדל. זה לא משנה הצורה שבה חיים, כל עוד זה בני אדם"

אוריה: "אין הבדל. מה ההבדל בין איש לאישה? אם זה היה חיזור עם אישה – אז יש הבדל, כי הוא לא אנושי, אבל בסך הכל אנחנו בני אדם, אז זה לא משנה."

יכול להיות שעל מנת להבין יותר לעומק את הקבלה והנאמנות שמדגם קטן זה של ילדים מציג בפנינו, עלינו לשוחח גם עם ילדים מתבגרים למשפחות קוויריות. ייתכן שכאשר הילדים הללו יגיעו לגיל שבו מתחילה להתגבש הזהות המינית שלהם והעיסוק בזה גובר, יופיעו שאלות נוספות, ולצדן גם יותר מענות, תלונות וכעסים. אבל ללא ספק, עברנו דרך ארוכה מאז ימי ילדותי, כש'הומו' היה קללה ו'לסבית' בכלל לא הייתה קיימת, שכל ילדה להורים גרושים הסתירה וחששה למעמדה בחברה. היום אפשר לדבר על הכול בגלוי, כמעט בכל מקום.

כשסיימנו את השיחה, קמו הילדים מיד ורצו לשחק. אני ניגשתי אל האימהות המצפות. 'נו', הן האיצו בי, 'תגידי משהו'.

'מה שהכי בלט בשיחה', אמרתי בזהירות, 'זה שילדים מעדיפים להיות עם שני ההורים שאוהבים אותך ביחד – ולא משנה מאיזה מין ועם איזו נטייה מינית – מאשר במשפחה שהתפרקה'.

'אוי, זה בכלל לא מה שרצינו להשיג', התאכזבה אימא של עידן.

'דווקא כן', אמרה אימא ("אבא") של כליל ושחר. 'כדי שזוגות לסביות שרוצות להביא ילד לעולם יידעו את זה ויקימו ביחד משפחה, לא?'. חייכתי. כן, זה מה שאני וזוגתי היינו מבקשות. אז לכל הלסביות החוששות – תאהבו, תתחברו, תביאו ילדים, ותשתדלו לא להיפרד. וגם אם זה יקרה, אל תשכחו אותם בצד. הקשיים שלהם גדולים משלכם. בסופו של דבר, הם ימשיכו לאהוב אתכם ולקבל כמעט כל שינוי שתמצאו להכניס בחייכם, ואפילו בטבעיות רבה. עובדה.

אני מבקשת להודות לכל הילדים, ששיתפו אותנו בחוויות שלהם, ברגשותיהם ובמחשבותיהם.

שאל החיים

שואל

עידן: "אני לא חושבת שהמורה שלי יודעת שזה מה שיש אצלי, אני לא חושבת שהיא חשבה על זה"

ואם היא תדע, מה היא תגיד?

עידן: "היא לא תגיב, היא לא מורה שמתלהבת"
גיא: "אצלי יש בבית ספר ילדים גדולים שצוחקים, הם אומרים לי, 'יש לך שתי אימהות', אז אני אומר להם שזה טבעי, או שאני לא מגיב"

איך סבא וסבתא מתייחסים לזה שהאימהות שלכם לסביות?

כולם: "הם לא מדברים על זה, הם יודעים וזהו"
עידן: "אם אימא שלי תופסת אותי אומרת למישהי שהיא לסבית, זה מביך אותי, למרות שהיא מרשה לי להגיד. אני לא יודעת למה יש לי את ההרגשה הזאת"

גיא: "זה לא אמור להביך. זה מה שיש וזהו"

מה הרגשתם כשאימא אמרה שעכשיו יהיו לה חברות ולא חברים?

עידן: "לאימא שלי היו משהו כמו שש חברות..."
אוריה: "בהתחלה חשבתי שזה יהיה שונה הרבה יותר, אבל אני מגלה שזה כמו שהיה פעם, חוץ מזה שההורים שלי גרושים"

אבל גם לאימא שלך יש חברה.

אוריה: "אבל זה לא משנה הרבה. יש לה חברה, קוראים לה איריס, אבל היא לא גרה איתנו. לרוב היא באה לישון לשלושה ימים, ליומיים, והולכת ואז בערב באה שוב. משהו כזה בערך"
ומה יקרה אם היא תעבור לגור אתכם, איך אתה חושב שתרגיש?

אוריה: "זה ישאיר פחות מקום בבית... איך אני ארגיש? כאילו יש לי עוד אימא"

עידן: "לאימא שלי הייתה חברה שאיתה היא הייתה הכי הרבה זמן ובסוף הן נפרדו. אני מאוד

מה קורה עם הילדים?

צילום: מיכל אבס

נבוכה מהמראה שלי. זה כל כך הציק לה, שהחלטתי לעזוב את המקום. לעומת זאת, כשהיא כעסה על חברותיה כשהן גיחכו כשראו אותי בפעם הראשונה עם תספורת חדשה, שאלתי אותה למה היא כל כך כועסת. "אני לא רוצה שיצחקו ממך", היא אמרה לי. "סיפרתי להן שאת לוקחת תרופה שהופכת אותך לבת ובגלל זה את נראית ככה, אבל הן בכל זאת צוחקות". הסברתי לה שהיא לא צריכה לדאוג לי, שזה לא התפקיד שלה לשמור עליי. התפקיד שלי הוא לשמור עליה ועל אחיה, וחושן מזה, שאני בכלל לא נפגעת, אלא אפילו קצת משועשעת.

כשיספרתי לגננת של הבן שלי עליי, היא אמרה לי: "פעם הכרנו מודל אחד של משפחה, אבא ואמא. אחר כך הגיעו אימהות חד-הוריות, אחר כך אימהות לסביות, אחר כך אבות הומואים ועכשיו הגעת את". כמובן שזה לא מנע ממנה לשיר במסיבת יום ההולדת שלו "אימא'לה אפתה עוגה". לשמחתי, זה גם לא מנע מהילד שלי לתקן אותה: "לא אימא אפתה, אלא אבא אפתה, לבד, בלי אימא..."

ובאשר לשם שלי. לאלו מביניכם שקראו את הטור הקודם והכירו אותי כ"נועם" רציתי לומר, כי אינני יודעת אפילו מדוע, אבל כשהתחלתי לכתוב כאן היה בי איזשהו צורך לגונן על הילדים ולכן לא רציתי להיחשף בשמי. בדיעבד, לא מצאתי בכך שום היגיון ולכן החלטתי לכתוב בשמי האמיתי - עדן.

edenarazi@walla.co.il

אבא-בת

עדן

מה באמת קורה עם ילדים שגדלו עם אבא שהפך לאישה מול עיניהם? עדן, טראנסג'נדרית ולסבית, מספרת על ההתמודדות עם ילדיה.

ועל אומץ כבר דיברנו?

באחת הפעמים שבהן נשאיתי זמן מה עם בתי בת ה-6 בגן שלה, נקלעתי לוויכוח סביב שולחן הציור. חבריה של בתי קבעו שאני "אימא", בגלל שעכשיו אני בת, ואילו בתי טענה בתוקף שאני "אבא", כי הרי כך הכירה אותי תמיד. אני, לעומת זאת, אמרתי שאני "אבא - בת". "אין דבר כזה", פסקו הילדים. "אבל הנה", ניסיתי להסביר, "תראו, אני גם אבא וגם בת". השתררה שתיקה. חשבתי שאולי טעיתי ולא הייתי צריכה להגיב. שיחליטו הם איך לקרוא לי. אולי יש דיסתרמוניה גדולה מידי בין "אבא" לבין "בת"? מצד שני, גם "אימא" אני לא. אז מה אני?

"מה עם הילדים?" - זו שאלה שלרוב עולה מיד כשאני מספרת לאנשים על התהליך שאני עוברת. בהתחלה הייתי משיבה שיש בינינו המון אהבה ואמון שאינם תלויים במגדר. שאני מקווה שאלו יהיו הדבק שיחזיק אותנו גם ברגעי המשבר. אני עדיין מאמינה בכך, ואף יותר מזה: אני יודעת שזה נכון. אבל ככל שהתהליך מתקדם, אנו - בת זוגי לשעבר ואני - פוגשות כמעט מדי יום את המציאות, שהיא לא תמיד קלה.

כשבני בן ה-4 צרח עליי וממש דחף אותי החוצה מהגן לפני החברים שלו, הרגשתי שהוא מתבייש בי ומשהו בתוכי התכווץ. ביום העצמאות, כשנערכה תחרות משיכת חבל בין הבנים לבנות, ראיתי בעיניים שלו עד כמה הוא רוצה שאצטרף אליו, לצד של הבנים, וכשהצטרפתי השמחה שלו הייתה כל כך גדולה. הוא הודיע לכולם ש"הנה אבא שלי בא". אבל האם עליי לשחק משחק כפול כדי שהוא יוכל להתגאות באבא? אני יודעת שהוא אוהב אותי, ודווקא בגלל זה קשה לו לגשר על הפער בין האהבה הזו ובין הכעס שלעתיים מציף אותו ללא שליטה, כי הרי בגילו הצעיר קשה לו להביע את שהוא חש במילים. בכל פעם שהוא מנסה להצדיק את ההופעה שלי, אני רואה אותו מסביר לילדים ולכל מי שמוכן לשמוע (וגם לכמה כאלו שלא), ש"זה אבא שלי והיא הופכת לבת ועכשיו קוראים לה עדן". אני, מצדי, ניסיתי להיראות יותר ויותר בפני חברי, כפי שאני. נראה לי שזה עוזר, כי מידת ההתעניינות שלהם בהופעה שלי הולכת ופוחתת, אם לשפוט על פי רמת ההתלחשויות והמבטים של הילדים. מצד שני, אני מנסה שלא להתבלט מידי בלבוש שלי, על מנת לתת לו ולחבריו זמן להתרגל לשינוי שלי.

עם בתי המצב שונה. משום שהיא גדולה יותר היא מבטאת יותר בקלות את שהיא חשה. שאלתי אותה מה היא מרגישה לגבי זה שעכשיו אני בת, והיא ענתה שקשה לה, כי "התרגלתי לדבר אלייך כמו אל בן ועכשיו אני צריכה לדבר אלייך כמו אל בת". הקבלה שלה אותי מוחלטת, ועם זאת לא פחות קשה. כאשר הבאתי אותה לפני כמה שבועות לבית הספר ראיתי שהיא מאוד

אדיפוס שמדיפוס

תנחומי הפסיכולוגיסטיים נקטעו באחת למראה הקטן, שפער שתי עיניים חכמות, צמצם אותן, ולהפתעתי פורש חיוך גדול על פניו. "יש לי רעיון מעולה, אימא! אני אתחתן!"

"עם מי תחתן, מתיקות שלי?", שאלתי את הכפרה שאלה רטורית בעליל. "עם אימא-דנה!", ענה לי הממתק.

איזה שוק! מי מאכיל אותך ואוהב אותך ללא תנאי, חתיכת נקינקי? מי קם בלילות להניח מטלית לחה על מצחך הבוער, חתיכת כפי טובה? "יופי, סוכרייה שלי", ענית לי, כשצפרדע ממש גדולה בתוך אקווריום עם מדוזות קטנות ואבני נחל, תקועים לי בגרון. כמובן שמיד רצתי לזוגתי כדי לדווח על האינסידנט, ותוך כדי כך הבנתי שהעלבון שלי מתקזז עם הנחת שלה. נו, טוב, לא טמנתי את ידי בצלחת, ובימים שלאחר מכן הסברתי למאהב הקטן - בעזרת מניפולציות וטובות הנאה למיניהן - עם מי ראוי שיתחתן. בכל זאת מדובר בהחלטה משמעותית.

והסוף? הסוף הוא שלפני כמה ימים הודיע לי המאהב הקטן שהוא מתחתן עם שתינו! ואני לא שאלתי שאלות מיותרות, ורק חשבתי לעצמי, אדיפוס שמדיפוס, העיקר שהוא אוהב את אימא!

אימא סדרתית

ענת פיי-נוטה

בנו בן ה-4 מצא שיטה מיוחדת לענותנו. עוד מהיותו עולל הוא נוהג לצפות מהופנט בקלטת החתונה של גיסי וגיסתי. אני מדברת על עשרות פעמים שהביאו אותנו לכדי בחילה ו"הרעלת וידיאו החתונה", במיוחד שבכל פעם שומה עלינו להתפעל מהכלה שנראתה כמו דראג קווין, מהחתן ההמום, ולמצער, לראות אותי עם מחשוף לא מחמיא ואת זוגתי עם חיוך של טיפול שורש. למרות הכל, אנו נראות מפזזות בקלילות, לא מעלות בדעתנו כי אנו כבר בהריון עם בכורנו.

ובכן, וידיאו החתונה הפך את ילדנו לסקפטי. הוא התחיל לתהות על משמעות החיים, לפקפק במציאות, ולשאול שאלות כגון: "איפה וידיאו החתונה שלך?", או "אני רוצה שתחתנו ואז יצלמו אותי ואני ירקוד עם סבתא", וכו'. בכל פעם מלווה אותו הסיפור גם בקטע דרמטי - טראגי בבימויו של ג'ורג' עובדיה, הכולל השתטחות על הרצפה ובכי תמרורים. עד שנשברתי והצעתי לזוגתי שנאלתר איזה טקס "בשביל הילדים". היא שלחה אותי מיד לפינת ההרגעה, שזה אומר להעביר את הכביסה למיבש ו"לארגן" קצת את הבית, כדי שאחר כך אוכל לחזור ולהיות עם "הגדולים". וכך, הוטל עליי לבשר את בשורת האיוב לילד: "אימא - דנה ואני כנראה לא מתחתנות", אמרתי ואף הוספתי: "אבל זה לא אומר שאנחנו לא אוהבות אחת את השנייה ואותך ואת אחיך מאוד מאוד".

סוף הדרך

מוסיקה

ניצן כוכבא

לאה גולדברג. המשוררת. האשה. המיתוס. עכשיו בשני דיסקים מרגשים המוגשים באלבום חגיגי. ניצן כוכבא הקשיבה וגילתה שירה נשית בגדולתה

התמונה באדיבות המכון הלאומי גנזים

ב"השחר", אביגיל גלרט ושרון רוטר מנסות להכניס רוח קלילה למילים, אך לא תמיד מצליחות לגעת, ובתי מגדילה לעשות בביצוע פשוט ונוגע ביותר ב"שיר קטן". אתגר לא פשוט הוא לשלב טקסט של גולדברג עם רוק, ועדיין להצליח לגעת בכוונת המשורר וגם בלב המאזינים. תמי ענבר, עם לחן של מיכה שטרית, מצליחה לעשות זאת ב"על הנזק שבעישון".

בסופו של הדיסק ישנה רצועה שרקחו דודו קלמנס וגיא מר (הדג נחש), רצועה מפתיעה ורעננה, שהיא אולי הניסיון האמיץ ביותר להתמודדות מוסיקלית חדשה ואמיתית עם טקסט של גולדברג. הרקע אלקטרוני עדין, כשלפתע קולה הארכאי והנוכח בעוצמתו של

גולדברג עצמה בוקע, ואליז מצטרפות בקולות רקע עדינים ובתיאום קסום יוצרות הפרויקט. מתקבלת חגיגה של ממש. יהיה מי שיגיד כי הניסיון הזה יומרני ופוגם בגדולתן של המילים של לאה גולדברג. אולי. אני בכל זאת חושבת שמגיע לה הניסיון המוסיקלי הזה, ומגיע ליוצרות הללו מקום שבו יוכלו לגעת ולצבוע בצבעיהן שלהן את העדינות והעצב, היופי והכאב, העונג והערגה. ובעיקר מגיע לנו. שירה נשית בגדולתה.

"שרות לאה גולדברג" – מגוון נשים שרות לאה גולדברג. מבית "נענע דיסק", פרויקט במסגרת פסטיבל ישראל 2003

שני דיסקים, 35 שנים של יצירה, 29 נשים שרות, מדברות, נוגעות ומלטפות בשיריה של לאה גולדברג. מדובר לא רק בדיסקים, אלא במפעל תרבות, שנדמה שכיום כבר אין כמותו. מדובר בשירה, המוגשת לקוראת/מאזינה בספרון/דיסק המאגד בתוכו מלבד שני דיסקים, גם פרקי ביוגרפיה, ציורי המשוררת, תמונות ורקע על השיר. ספר חיים המוגש בלבוש חגיגי ומרגש. גולדברג מביאה בשיריה את החומרים הכי אנושיים במילים הכי ברורות ואצילות, וכמו מחדש נגלית לפנינו שפת הקודש שלנו על יופייה.

בכריכתו של הספר מונחים שני הדיסקים. האחד נקרא "שניים", ובו 15 שירים מן הקלאסיקה של גולדברג. כך מונחות, זו לצד זו, חוה אלברשטיין וריטה צילה דגן (עם ביצוע מפייח חיים א-לה שנות ה-70 של "ולא היה בינינו אלא זוהר") ודנה ברגר, נתנאלה וקרני פוסטל (שמענדת ומלטפת ב"מדוע הילד צחק בחלום") ועוד רבות וטובות. עם זאת, בחירת השירים – מלאכה שאינה קלה – תמונה לעתים, כמו השיר "אילנות" בביצוע אחינועם ניני, המתובל באנגלית והצורם לאוזן באוסף הכל-כך עברי הזה. הדיסק השני נקרא "אחד", והוא שהיווה את הבסיס למופע בפסטיבל ישראל. כאן ניתן מקום ליצירות

הצעירות, העכשוויות והרעננות שלנו המבקשות להשמיע איך הן נוגעות, מרגישות מנגנות ושרות את השירה הזו של גולדברג. התוצאה מגוונת, ממש כמו היוצרות עצמן, לעתים יומרנית מדי, אך עם זאת פורשת לפנינו כמה פנינים קסומות, כמו גם התמודדות מעניינת, ואף מרטיטה לעתים, עם הטקסטים האלמותיים הללו. נדמה כי רוב היוצרות בחרו לשיר את הטקסטים באופן הצפוי והמלנכולי משהו, אם כי הייחודי להן. אתי אנקרי קליטה ונעימה עם "אהבה ראשונה", אפרת בן צור חוזרת על עצמה (באופן מייגע קמעה) ב"הילדה שרה לנחל", רונה קינן לוקחת אותנו למחזותיה עם קמצוץ מלנכוליה ואווירת קברט אפלה עם "חמסין", גליה ירון עם רקע אמביאנטי עדין ומלטף

פרו ורבו

למה אצלי זה כל כך מסובך? למה "טובת הילד" ו"איך אסתדר", ו"אולי תחסר לו דמות אבי?" ואם כן, אז עם מי? הילד שלי צריך שולחן שבת ולומר "קריאת שמע" לבני השניה. חשבתי שעד גיל 13 יהיו לי חמישה ילדים, ואפילו אחד עוד אין לי

לפעמים אני מצטערת שלא נכנסתי להיריון בטעות. אני יודעת שזה בלתי אפשרי, את זה אפילו אותו, הדוסים, לימדו. אבל נניח שזה היה קורה, זה יכול היה לפתור את כל ההתלבטויות האלו, זה היה הופך לעובדה פשוטה, שאתה כבר היינו מתמודדים, אני, המשפחה שלי, העולם סביבי. הייתי מוכנה להיכנס להיריון מכל מי ששכבתי איתה. זה יכול היה להיות נחמד אם הייתה לי ילדה שחורת שיער ומלוכסנת עיניים, או אם הייתה לי ילדה צלמת, וילדה פסנתרנית, מוסיקאית מוכשרת, וילדה יפה, שמנמנה, עם שיער חלק, וילדה אומנית מתולתלת, וילדה בלונדינית מדהימה, וילדה חכמה עם אינטואיציות מצוינות, ועוד ילדה במאית – א' קטנה וס' קטנה ור' ומ' חמודות – מכל אחת מהאהבות שהיו לי. זה יכול היה להיות נהדר אם מכל האהבות, הקצרות והארוכות, היה נשאר לי ילד, שהיה נותן לכל העניין משמעות, פרי אהבה.

בספר בראשית פרק א' נכתב על אדם וחוה: "ויברך אותם אלוהים, ויאמר להם אלוהים: פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה". שמונה פרקים אחר כך מצווה אלוהים את בני האדם: "...ואתם פרו ורבו, שרצו בארץ ורבו בה". ילדים זה גם ברכה וגם ציווי. ההורים שלי לא היו צריכים לחשוב כל כך הרבה לפני שהולידו אותי ואת אחיי ואחיותיי. הם פשוט מילאו אחר המצווה "פרו ורבו" והביאו עשרה ילדים לעולם. ומה אתי?

ארון הקודש

אביגיל שפרבר

אני מתעוררת, לרגע לא בטוחה איפה אני, מסתכלת על הגוף הזר שלי, אהה, כן, גם בבוקר היא מוצאת חן בעיניי, העיניים הרגועות, נדמה לי שהן היו ירוקות, השפתיים המושלמים, החזה עולה ויורד בקצב הנשימה שלה, גם אחרי שהאלכוהול התפוגג אני חושבת לעצמי – הלילה היה נפלא. אני מתכרבלת קרוב אליה, מלטפת אותה, מנסה לא להעיר אותה, רק שתחייך מעונג בחלום. אני עוצמת שוב את העיניים, ואז אני רואה את הילד. לא, היא לא תהיה האימא של הילד שלי.

אני כותבת פתק חביב, היה אחלה, תודה, נועלת נעליים וטסה משם, מקווה שהיא לא תתעורר, מקווה שלא נתתי לה את הטלפון שלי, ונשבעת לא ללכת למינורוה בשנים הקרובות. הבוקר רק עלה והאור כל כך יפה, חותך את העצים. איפה אני? מנסה להיזכר איפה חנית, הייתי בכלל עם אוטו? אני הולכת וחושבת על הילד. לא, היא לא תוכל לחנך אותו. אילו ערכים היא יכולה להקנות לו? היא מסתובבת בברים בלילות, והילד שלי צריך שולחן שבת וללמוד משניות בערב, הילד שלי צריך לדעת את "פרקי אבות" בעל פה, לפני השניה קוראים לילד שלי "כח עשו כחמינו", אחר כך אומרים אותו "קריאת שמע", מנשקים אותו והוא נרדם. בבוקר הוא נוטל ידיים, לפני האוכל הוא מברך, אחרי האוכל הוא מברך, הוא יודע בעל פה את שמות החומשים, ואת שישה סדרי משנה.

הילד הזה עוד לא נולד, אבל היא לא תהיה אימא שלו.

היו צריכים להיות לי שבעה או שמונה ילדים, אבל עדיין אין לי. אפילו ילד אחד נראה לי קשה היום. כשאמא שלי הייתה בגילי היום, כבר הייתה בהיריון שישי, עם אחותי שרה, שכבר התחתנה בינתיים, ואולי גם היא כבר בהיריון. כשהייתי קטנה שמרתי בעצמי על שני תינוקות, ואני לא זוכרת שזה היה כל כך קשה, אולי בגלל שהאחיות הגדולות שלי, שהיו אז בנות חמש ושש, עזרו לי. לאימא שלי זה היה פשוט, לשרה אחותי זה יהיה פשוט, למה רק אצלי זה כל כך מסובך? למה אני צריכה לשקול את זה כל כך הרבה? למה "טובת הילד" ו"איך אסתדר", ו"אולי זה צורך אגואיסטי", ו"אולי תחסר לו דמות אב", ואיך, וכמה, ועם מי, ולמה?

לבשל ילדים

א ו כ ל
איילת לטוביץ

לבשל ילדים זה קצת יותר ממכשפה שמכניסה אותם לתנור. זה לזמן את החיידקים הטובים ולהכין אותם ליוגורט סמיק; זה להפגיש אותם עם החושים שלהם; זה לשחק אותם ביומיומי שלנו. על אמנות ללא מתכון מדויק - ניסוי, טעייה ותהייה

כולנו נולדים חומר גלם מוגדר, אבל עדיין גולמי. כמו הקמח, השמרים והמים, שיהפכו עוד רגע קט לפיתה, קרואסון, או חלה. יש שם בסיס, אבל צריך לחשוף אותו לחום, אהבה, השקעה, תיבול וגם קצת יד חופשית. השילוב הנהדר בין הצפוי לנסיבתי, בין מה שהשף התכוונה אליו לבין מה שיצא לה בסוף. לבשל ילדים זה להפוך את החיים למשחק גדול, כזה שלא מוכרים בשום חנות, מעין פאזל ענק, שכל חלק בו ישלים לתמונה חדשה.

לבשל ילדים זה קצת יותר ממכשפה שמכניסה אותם לסיר מהביל, מפטמת ומפתה אותם להיכנס לתנור. לבשל ילדים זו אמנות שאין לה מתכון מדויק. זה ניסוי וזו טעייה ותהייה. זה להכניס לסיר את מה שיש, לחשוף לאוויר המלא בשמרים, שיעזרו לכל העסק לתפוח. לזמן את החיידקים הטובים שיהפכו אותם ליוגורט סמיק, לייין משובח. לבשל ילדים זה גם לבשל אתם, להפגיש אותם עם החושים שלהם, לשחק אותם במה שהוא יומיומי לנו, ליצור אתם אהבה חדשה, או גבול ברור, ואולי גם להתאהב בעצמנו, ואולי אפילו גם לטעום את עצמנו...

ניוקי תפוחי אדמה

בניוקי הזה, שעושים בבית, אפשר לשחק כמה שעות. אם מתלכלכים, זה בטוח יורד בכביסה, ואם נמאס - אין פחד לזרוק לפח. מדובר בסך הכל בתפוח אדמה.

1 ק"ג תפוחי אדמה, קלופים / 1 כוס קמח לבן / מלח / 100 גר' חמאה, חתוכה לקוביות / 2 חלמוני ביצה.

קוצצים קלות את תפוחי האדמה ומבשלים בסיר עם מים קרים ומלח גס. כשהתפוחים מתרככים, מסננים ומחזירים לסיר. עכשיו צריך למעוך את כל הקונסטרוקציה לפירה חלק, אז אם אין לכם מטחנה ידנית (כזו שהיו מרסקים בה פעם מרקים לפעוטות, טרום עידן הבלנדר), קחו את המטרפה החשמלית הידנית, ופשוט ערבלו את תפוחי האדמה בעודם חמים. חשוב לא לעשות את זה יותר מידי, אחרת תקבלו ניוקי דביק.

מערבבים את הפירה תחילה עם החמאה, אחר כך בזריזות עם חלמוני הביצה, ולבסוף עם הקמח והמלח.

מקמחים את השיש, מחלקים את התערובת לחמישה חלקים וצרים נקיקים ארוכים מכל חלק. חשוב לקמח את הכל מדי פעם. חותכים כל גליל לפיסות קטנות, להלן הניוקי, ואם אין לכן מה לעשות, אפשר לגלגל אותם על מזלג, שיהיו יפים. מעבירים את הכל, בעדינות, למגש מקומח, בוזקים עוד קצת קמח מעל, ומנערים קלות את המגש.

עכשיו כל שנשאר הוא להרתיח מים, להמליח במלח גס, לזרוק פנימה את הניוקי, מעט בכל פעם, ולדוג אותם כשהם צפים למעלה.

אם הניוקי הופך דביק, בכל שלב שהוא, הוסיפו עוד קצת קמח ומעט שמן זית. אולי לא ייצאו לכם ניוקי גורמה, אבל לפחות תוכלו לאכול את הריפוי בעיסוק.

שייק מלונים ובננות

העיקרון בתערובות האלה הוא פשוט: פיסות פרי נטולות גרעינים ופגמים (זה לא קומפוט שאפשר לנדב למענו פירות קצת ישנים ומעוכים), נוזל חלבי או פירותי, קצת חמוץ, קצת מתוק, ועוד קצת קרח שייכתש למן ברד קטן, ויצנן את המשקה. אפשר להשתמש בפירות יער קפואים, לחזק במיצי פירות מוכנים, או להעשיר במעדן חלב קנוי. המתכון הזה עובד על כל העקרונות האלה. יהיה עליכם לסנן את הקליפות המעצבנות שנתקעות לפעמים בגרון (במיוחד אם הוספתם תפוחים, שזיפים או נקטרינות), ולהיות מאין שהילד שלכן מכין ומכלה ברצון את מנת הבריאות היומית שלו.

חצי מלון בינוני, קלוף ונקי מגרעינים, חתוך לקוביות / 3 בננות בשלות, קלופות וקצוצות גס / 2 תפוחי עץ ירוקים, נקיים מקליפה, ליבה וגרעינים / 2 גביעי יוגורט עם פירות יער (אפשר להחליף בכל יוגורט אחר) / 3 כוסות מיץ תפוזים סחוט טרי / 2 כוסות מלאות בקוביות קרח. מניחים מעט פירות ונוזלים במערבל (והכוונה בבלנדר, ולא למעבד המזון שאינו חזק מספיק למשימות מסוג זה), מערבלים למחית ומוסיפים בהדרגה את יתר המרכיבים. את הקרח מוסיפים בסוף, ואז נותנים למערבל לכתוש את הכול לתערובת חלקה וקרחית. שותים מיד, או מאכסנים בכד במקרר, ומערבבים בכף עץ ממש לפני ההגשה. לבריאות.

מלכת האמבטיה

ס ק ס
סיסטר די

מרחב התמרון, אך עדיין אפשר לעמוד על הברכיים, לכוון את זרם המים ולהניח לפרטנרית שלכן לענג אתכן מאחורה. למותר לציין שזה עובד גם בעמידה.

במידה שאתן מתעקשות להשתמש בעזרים טקטיים, קרי, הסטראפ-אונ'ס (או כמו שאומרים אצלנו, אובר גשעפט), הקפידו לא להכניס למים את אלו מהזן הממונע, או לפחות להוציא את הבטריות (למרות שאני יכולה לחשוב על דרכים פחות נעימות למות מלבד התחשמלות באמבטיה תוך כדי סקס). אזארה נוספת: אלו מכן שדואגות לאגן שלהן, מומלץ להזדיין באמבטיה כמו שני קיפודים, כלומר, לאט ובזהירות. עצה נוספת: אל תשרו את עצמכן יותר מידי זמן במים, זה גורם לעור להתקמט, מה שלא מעורר מינית באופן מיוחד. טיפ אחרון לכל הנשים שמחפשות עכשיו דירה. לפני שאתן חותמות על חוזה, בדקו את לחץ המים בברז האמבטיה. הרי לא תרצו למצוא את עצמכן משככות באמבטיה בדירה החדשה שזה עתה שכרתן ואז מגלות שהזרם לא חזק די. ועצה אחרונה, מעט פטריטית ואנטי סוציופטית: אל תזדיינו באמבטיה כאילו שמפלט הכנרת כבר מעל הקו האדום. חסכו במים, בבקשה.

הדוש, קירותי, יכול לתת לידה הדומיננטית של המענגת כסור מהתייצבות ועולה יזומה בגזרה הדומיננטית

לפני שנים חשבת, שהמקום האולטימטיבי לקיים בו יחסי מין הוא המיטה. אך ככל שנקפו השנים והזיונים, התחזר לי כי לא כך הוא. מבדיקות זימות שערכה שפחתכן הנאמנה (למען הסר ספק, אני דומינטריקס בפרקטיקה), לאמבטיה יש שני יתרונות ייחודיים שלא יסולאו בפז. האחד, התחושה המפנקת והמענגת של לשונויות מים עדינות, יותר או פחות (תלוי בעוצמת הזרם), והשני, זהו ה"דוש".

הדוש, קירותי, יכול להעניק לידה הדומיננטית של המענגת פטור מהתייצבות ופעולה יזומה בגזרה הדומיננטית. הכיצד? אז ככה. יש להתאים את הטמפרטורה הרצויה ואת עוצמת הזרם המתאימה לכן ביותר, ולכוון את הדוש לכיוון ערוותה של המתענגת. כמו כן, מומלץ להתיישב באמבטיה ולמלא אותה במים עד מעל לכוס, לפרק את שפופרת הדוש (כן, זה מתברג) כך שנותר הצינור ללא המסננת, וזאת על מנת שהזרם יוכל להתמקד בדגדגן (שימו לב לטבעות הגומי שיש שם, כבר נרשמו כמה אבדות שלהן). יתרון השיטה הוא, שמתחת למים זרם הצינור הרבה יותר נעים ואפשר להרחיק את הזרם קמעה מהדגדגן ולהרגיש אותו על כל אזור הכוס. אך שימי לב: היד שקיבלה פטור מהדגדגן לא פטורה ממקומות אחרים! בצוואת עם זרם המים יכולה יד המענגת לחדור אל המתענגת, או להועיל באזור השדיים. עם זאת, כפי שוודאי ידוע לכולכן, האמבטיה מוגבלת אפעס מבחינת

דגנית קורן-סלע

warriorjudge@hotmail.com

GUY HECHT
PHOTOGRAPHER

guyhecht@walla.co.il